

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA
MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA**

**TAARIFA YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE,
ULINZI NA USALAMA KUHUSU UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU
YA WIZARA YA ULINZI NA JESHI LA KUJENGA TAIFA (FUNGU 38,
39, 57) KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025; PAMOJA NA
MAONI YA KAMATI KUHUSU MAKADIRIO
YA MAPATO NA MATUMIZI YA WIZARA HIYO KWA MWAKA
WA FEDHA 2025/2026**

MEI, 2025

YALIYOMO

YALIYOMO	II
ORODHA YA MAJEDWALI	IV
ORODHA YA GRAFU	V
ORODHA YA CHATI	VI
SEHEMU YA KWANZA.....	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Maelezo ya Jumla	1
1.2 Mingi wa Taarifa	1
1.3 Muundo wa Taarifa	2
SEHEMU YA PILI	4
2.0 MATOKEO YA UKAGUZI WA MIRADI YA MAENDELEO.....	4
2.1 Maelezo ya Jumla	4
2.2 Muhtasari wa Maelezo kuhusu Miradi wa Maendeleo iliyokaguliwa	4
2.3 Maoni ya Jumla kuhusu Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025	6
SEHEMU YA TATU	7
3.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA BAJETI NA UZINGATIAJI WA MAONI YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025	7
3.1 Maelezo ya Jumla	7
3.2 Mapitio ya utekelezaji wa ushauri wa Kamati	8
3.3 Mwenendo wa Ukusanyaji wa Maduhuli	8
3.4 Upatikanaji wa Fedha Kutoka Hazina.....	12
SEHEMU YA NNE	17
4.0 UCHAMBUZI WA MPANGO WA BAJETI NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026....	17
4.1 Mpango wa Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.....	17
4.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.....	18
4.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi	20
SEHEMU YA TANO	22
5.0 MAONI, USHAURI WA KAMATI NA HITIMSHO.....	22

5.1	Maoni ya Kamati	22
5.2	Ushauri wa Kamati.....	23
5.3	Hitimisho.....	24

ORODHA YA MAJEDWALI

JEDWALI NA 1: Mchanganuo wa Makadirio na Makusanyo ya Mapato	9
JEDWALI NA 2: Ulinganisho wa fedha zilizoidhinishwa na zilizopokelewa kwa	12
JEDWALI NA 4: Mchanganuo wa Makadirio ya Maduhuli kwa mwaka 2025/2026	18

ORODHA YA GRAFU

GRAFU NA 1: Ulinganisho wa lengo na Makusanyo halisi ya Mapato	10
GRAFU NA 2: Ulinganisho wa Makusanyo 2023/2024 na 2024/2025.....	10

ORODHA YA CHATI

CHATI 1: Mchanganuo wa asilimia ya Makadirio ya Maduhuli kwa mwaka 2025/2026	18
---	----

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 118 (9) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilisha Taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kuhusu utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, pamoja na Maoni ya Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hiyo kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 na kuliomba Bunge lako Tukufu liipokee Taarifa hii na kuikubali, kisha kuidhinisha Bajeti ya Wizara hiyo.

1.2 Msingi wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, msingi wa taarifa hii ni majukumu ya Kamati kwa mujibu wa Kifungu cha 6 (3) na Kifungu cha 7 (1) (a), cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Bunge pamoja na masharti ya Kanuni ya 118 (4) ya Kanuni za Bunge, kuwa kabla ya taarifa ya utekelezaji na Makadirio ya Matumizi ya Wizara ya Ulinzi na JKT, kujadiliwa Bungeni, zilipaswa kuchambuliwa na Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama. Naomba kulijulisha Bunge lako tukufu kuwa uchambuzi huo ulifanyika tarehe 20 Machi, 2025 baada ya ziara za ukaguzi wa miradi ya maendeleo inayotekelezwa chini ya Wizara hii kama ilivyoelekeza Kanuni ya 117(1) hadi 117 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge.

Mheshimiwa Spika, kwa madhumuni ya kuweka bayana mawanda ya Taarifa hii, nitangulie kulikumbusha Bunge hili kuwa Wizara ya Ulinzi na JKT inajumuisha Mafungu Matatu (3) ya Kibajeti yafuatayo:-

- (i) Fungu 38 - Ngome;
- (ii) Fungu 39 - Jeshi la Kujenga Taifa; na
- (iii) Fungu 57 – Wizara

1.3 Muundo wa Taarifa

Mheshimiwa Spika, ili kuliwezesha Bunge lako Tukufu kufuatilia ipasavyo utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, pamoja na kuishauri vema Serikali kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026, Taarifa hii imegawanyika katika Sehemu Kuu tano (5) zifuatazo: -

- (i) Sehemu ya Kwanza; ni utangulizi; Sehemu hiyo inatoa maelezo ya jumla kuhusu msingi na muundo wa Taarifa.
- (ii) Sehemu ya Pili inafafanua matokeo ya ukaguzi wa miradi ya Maendeleo uliofanyika kwa mujibu wa Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge.
- (iii) Na sehemu ya Tatu hadi ya nne zinafanya uchambuzi wa Utekelezaji wa mipango na Bajeti kwa mwaka wa fedha 2024/2025 pamoja na kuchanganua Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

- (iv) Sehemu ya Tano inaonesha Maoni na Ushauri wa Kamati kutokana na matokeo ya Uchambuzi. Sehemu hii pia inahitimisha kwa shukurani na msimamo wa jumla wa Kamati kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

SEHEMU YA PILI

2.0 MATOKEO YA UKAGUZI WA MIRADI YA MAENDELEO

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Kamati ilitembelea na kukagua Mradi wa Ujenzi wa Bweni la Askari Kapera Wanawake TMA Monduli - Arusha.

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Taarifa hii inaeleza mambo makuu mawili yafuatayo: -

- (i) Muhtasari wa maelezo ya miradi iliyotembelewa na kukaguliwa katika Mwaka wa Fedha 2024/2025; na
- (ii) Uchambuzi wa taarifa ya utekelezaji wa miradi hiyo.

Mheshimiwa Spika, Lengo la sehemu hii ni kuliwezesha Bunge kufuatilia hali ya utekelezaji na upatikanaji wa fedha ilizo ziidhinisha na kupata mantiki ya uamuzi wake wakati wa kujadili makadirio ya mapato na matumizi ya Wizara hii.

2.2 Muhtasari wa Maelezo kuhusu Miradi wa Maendeleo iliyokaguliwa

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Bunge, Kamati ilikagua Mradi wa Ujenzi wa Hosteli za Askari Kapera Wanawake, Chuo cha Jeshi- Monduli, Arusha. Madhumuni ya mradi huo ni kujenga jengo la ghorofa moja litakalojumuisha vyumba 40 vya kulala Askari Kapera Wanawake. Mradi huu unajengwa kwa utaratibu wa *Force Account*.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kuwa utekelezaji wa mradi huo, ulianza tarehe 25 Machi, 2024 na umepangwa kukamilika Mwezi Juni, 2025. Kiasi cha fedha kilichotengwa kwa ajili ya mradi huo ni **Shilingi 2,225,000,000.00**. Hadi kufikia Mwezi Machi, 2025, Wizara ilikuwa imepokea kiasi cha Shilingi **2,225,000,000.00**, sawa na **asilimia 100** ya fedha iliyotengwa kwa ajili ya ujenzi.

Mheshimiwa Spika, Uchambuzi wa taarifa za mradi wakati wa ziara ulionesha mambo yafuatayo:-

- (i) Hatua iliyofikiwa katika ujenzi ni asilimia 50 ingawaje fedha zilizopokewa ni asilimia 100;
- (ii) Matumizi ya fedha iliyopokewa ilifikia asilimia **asilimia 65** ya bajeti iliyotenga na fedha iliyopokelewa.
- (iii) Sehemu ya matumizi ya fedha iliyopokewa ilihusisha masuala ya ununuzi ikiwemo ununuzi wa vifaa;
- (iv) Kiasi cha fedha ambazo zimepokelewa lakini hazijatumika ni **Shilingi 785,537,545.44** sawa na **asilimia 35**.

Mheshimiwa Spika, kwa uchambuzi huo, ni wazi kuwa utekelezaji umechukua muda mrefu kuliko ilivyotarajiwa. Hali hiyo iliisukuma Kamati kutaka kufahamu sababu. Maelezo ya Wizara yalionesha kuwa mabadiliko ya usanifu yalichangia kuchelewa kwa kuwa yalisababisha ujenzi usimame kwanza kwa muda wa miezi sita (6).

Mheshimiwa Spika, Jambo moja muhimu lililopokelewa vizuri na Kamati, ni ufafanuzi kwamba, pamoja na kuchelewa huko, ifikapo Mwezi Juni, 2025 Mradi utakuwa umekamilika kama ilivyopangwa. Kamati ina maoni kuwa Wizara inapaswa kusimamia ipasavyo mradi huo na kuhakikisha unakamilika mwezi Juni, 2025, lakini kwa kuzingatia thamani ya fedha na viwango vya ujenzi. Ikiwa hivyo, lengo la kuwezesha Askari Kapera Wanawake kupata makazi ya kisasa litafikiwa ipasavyo.

2.3 Maoni ya Jumla kuhusu Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025

Mheshimiwa Spika, kutokana na matokeo ya ziara za ukaguzi wa miradi ya maendeleo, Kamati ina maoni kuwa, Serikali iendeleo kutoa kipaumbele na kuipa uzito unaostahili kibajeti miradi ya Wizara hii kutokana na umuhimu wake ambao unatokana na asili ya majukumu ya Wizara. Halikadhalika, Kamati inaipongeza Serikali kwa kutoa fedha za Maendeleo kwa kiwango kinachoridhisha kwa Wizara hii kwani inasaidia kuleta tija na ufanisi kwa Ustawi wa Taifa letu.

SEHEMU YA TATU

3.0 UCHAMBUZI WA TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MPANGO WA BAJETI NA UZINGATIAJI WA MAONI YA KAMATI KWA MWAKA WA FEDHA 2024/2025

3.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati katika Mapitio ya Utekelezaji wa Mpango wa Bajeti ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, ulilenga kulinganisha Makusanyo ya Mapato na lengo la Makusanyo hayo, upatikanaji wa fedha za matumizi kwa ajili ya shughuli zilizopangwa kutekelezwa, hususan fedha za Matumizi Mengineyo na upatikanaji wa fedha za Maendeleo ikilinganishwa na bajeti iliyoidhinishwa na Bunge kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, kwa mafungu yote Matatu ya Wizara.

Mheshimiwa Spika, vilevile Kamati ilizingatia taarifa mbalimbali zilizowasilishwa mbele ya Kamati kwa kipindi cha Januari na Aprili, 2025 pamoja na majadiliano yaliyochangia upatikanaji wa taarifa muhimu na za ziada wakati wa vikao vya Kamati. Sehemu hii ya taarifa inahusu uchambuzi wa mambo yafuatayo:-

- (i) Mapitio ya utekelezaji wa ushauri wa Kamati
- (ii) Ukusanyaji wa Maduhuli
- (iii) Upatikanaji wa Fedha Kutoka Hazina

3.2 Mapitio ya utekelezaji wa ushauri wa Kamati

Mheshimiwa Spika, wakati wa kuchambua Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025, Kamati ilishauri masuala mbalimbali yanayopaswa kufanyiwa kazi na Wizara hii. Naomba kuliarifu Bunge lako kuwa, taarifa ya Mtoa Hoja ilionesha kwamba, Serikali imezingatia sehemu ya ushauri uliotolewa na Kamati.

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia Madaraka ya Bunge yaliyoainishwa katika Ibara ya 63 (2) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977, Kamati inaendelea kusisitiza kuwa ushauri ambao haujatekelezwa kikamilifu unapaswa kufanyiwa kazi na kuwa sehemu ya ratiba ya utekelezaji wa majukumu ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026.

3.3 Mwenendo wa Ukusanyaji wa Maduhuli

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2024/2025, Wizara ilikadiria kukusanya maduhuli yenye jumla ya **Shilingi 87,603,000.00/=** kwa Mafungu yote matatu (3).

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa maelezo ya Wizara, hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025 kiasi cha fedha za maduhuli kilichokuwa kimekusanywa kilikuwa Shilingi **148,414,103.08/=** sawa na **asilimia 169** ya lengo la mwaka lililopangwa. Kamati ilibaini kuwa kiasi kilichokusanywa ni ongezeko kwa **Shilingi 121,124,083/=** sawa na **asilimia 210** ikilinganishwa na makusanyo ya kipindi kama hicho kwa Mwaka wa Fedha 2023/2024 ambayo yalikuwa **Shilingi 57,635,020.00/=**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini kuwa makusanyo hayo yamechangiwa na Mafungu yote matatu ya Wizara ambapo; Fungu 38 (Ngome) limekusanya **asilimia 110** ya lengo lililowekwa na Fungu 39 (JKT) limekusanya **asilimia 100** ya lengo lililowekwa na Fungu 57 (Wizara) limekusanya **asilimia 7,517** ya lengo lililowekwa.

Mheshimiwa Spika, ongezeko hilo kwa Mwaka huu wa fedha 2024/2025 kwa Fungu 57 (Wizara) limetokana na malipo ya deni la ukodishaji wa simu. Hali hii ni tofauti na Mwaka wa fedha, 2023/2024 ambapo hadi kufikia Aprili, 2024 Wizara haikuwa imekusanya kiasi chochote cha fedha.

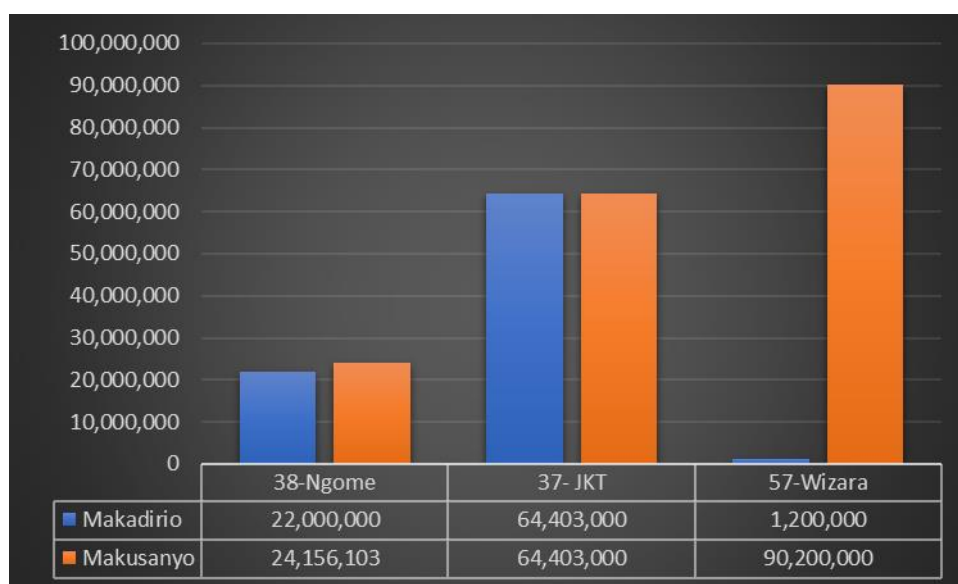
Mheshimiwa Spika, vilevile Kamati ilifanya uchambuzi kwa kila Fungu na kubainisha mchanganuo wa makusanyo kwa Mwaka wa Fedha 2024/2025 kama inavyoonekana katika **Jedwali Na. 01** na **Grafu Na. 01** hapa chini.

JEDWALI NA 1: Mchanganuo wa Makadirio na Makusanyo ya Mapato

FUNGU	MAKADIRIO	MAKUSANYO	% YA JUMLA YA MAKUSANYO
38 - Ngome	22,000,000.00	24,156,103.08	110
39 - JKT	64,403,000.00	64,403,000.00	100
57 - Wizara	1,200,000.00	90,200,000.00	7,516
Jumla	87,603,000	178,759,103	204

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

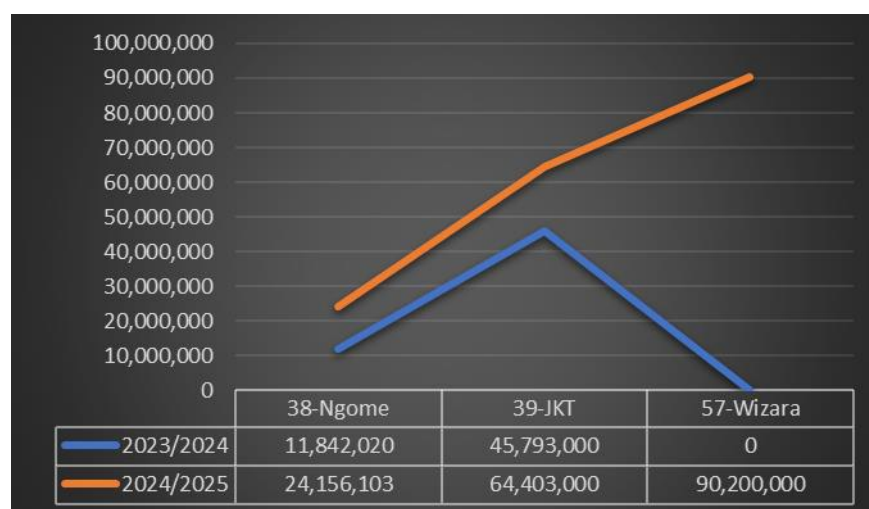
GRAFU NA 1: Ulinganisho wa lengo na Makusanyo halisi ya Mapato

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

Mheshimiwa Spika, vilevile Kamati ilifanya uchambuzi na ulinganisho wa Makusanyo yaliyopatikana kwa kila Fungu kufikia Mwezi Aprili, 2025 na Makusanyo yaliyopatikana katika kipindi kama hicho katika Mwaka 2023/2024 kama inavyoonekana katika **Grafu na 2** hapa chini: -

GRAFU NA 2: Ulinganisho wa Makusanyo 2023/2024 na 2024/2025

Chanzo: Randama za Wizara 2023/2024 na 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Baada ya kufanya Uchambuzi wake, Kamati imebaini kuwa: -

- (i) **Makusanyo katika Fungu 38 – Ngome** hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025 ilikusudiwa kukusanya angalau asilimia 75 ya lengo lililowekwa lakini katika utekelezaji Fungu hilo limekusanya asilimia 110 ya lengo lililowekwa kwa mwaka;
- (ii) **Makusanyo ya Fungu 39 –JKT** hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025 ilikusudiwa kukusanya angalau asilimia 75 ya lengo lililowekwa lakini katika utekelezaji Fungu hilo limekusanya asilimia 100 ya lengo lililowekwa kwa mwaka;
- (iii) **Makusanyo ya Fungu 57 – Wizara**, hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025 ilikusudiwa kukusanya angalau asilimia 75 ya lengo lililowekwa lakini katika utekelezaji Fungu hilo limekusanya asilimia 7,516 ya lengo ambalo lililowekwawekwa kwa mwaka;

Mheshimiwa Spika, ulinganisho huo wa malengo ya makusanyo kwa kila Fungu ikilinganishwa na kiasi halisi kilichokusanywa, umeisaidia Kamati kubaini kuwa mwenendo wa makusanyo ni mzuri kwa mafungu yote; kwani Fungu 38 (Ngome) lilikuwa limekusanya asilimia 110 ya lengo lililowekwa kwa mwaka, Fungu 38(JKT) lilikuwa limekusanya asilimia 100 ya lengo lililowekwa na Fungu 57(Wizara) lilikuwa limekusanya asilimia 7,516 ya lengo lililowekwa kwa mwaka.

3.4 Upatikanaji wa Fedha Kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, Baada ya kupokea Taarifa ya Wizara kuhusu utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka 2024/2025, Kamati ilitaka kujiridhisha kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa kufanya ulinganisho wa fedha zilizoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya matumizi yote ya Wizara na kiasi cha Fedha kilichotolewa hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025.

Mheshimiwa Spika, vilevile katika kujiridhisha na uzito uliowekwa wakati wa utoaji wa fedha kutoka Hazina kama uliendana na uzito uliokusudiwa na Bunge wakati wa kuidhinisha Bajeti ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026, Kamati ililinganisha uwiano wa Bajeti za Mafungu hayo na uwiano wa fedha zilizopokelewa kwa Mafungu hayo. Ulinganisho huo unaonekana katika **Jedwali Na. 02** hapa chini.

JEDWALI NA 2: Ulinganisho wa fedha zilizoidhinishwa na zilizopokelewa kwa Fungu 38, Fungu 39 na Fungu 57

Fungu	Fedha zilizoidhinishwa kwa mwaka 2024/2025	Asilimia ya fedha zilizoidhinishwa	Fedha zilizopokelewa kufikia Aprili, 2025	Asilimia ya fedha zilizopokelewa	Asilimia ya fedha zilizopokelewa
38	2,540,307,570,000.00	76	2,055,128,705,819.45	81	79
39	499,202,155,000.00	15	415,585,309,833.03	83	16

57	286,720,694,000.00	9	134,543,536,931.49	47	5
	3,326,230,419,000.00	100	2,605,257,552,583.97	79	100

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

Mheshimiwa Spika, Kupitia uchambuzi huo, Kamati ilibaini mambo yafuatayo:-

- (i) Hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025 Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa Mafungu yote matatu imepokea **Shilingi 2,605,257,552,583.97/=** sawa na **asilimia 79** ya fedha zilizoidhinishwa; na
- (ii) Kati ya fedha zilizopokelewa, Fungu 38 (Ngome) limepokea **asilimia 81** ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya Fungu hilo, Fungu 39 (JKT) limepokea **asilimia 83** ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya Fungu hilo na Fungu 57 (Wizara) limepokea **asilimia 47** ya fedha zilizotengwa kwa ajili ya fungu hilo;
- (iii) Serikali ilizingatia uzito uliotolewa na Bunge wakati wa kuidhinisha Bajeti ya Wizara hii. Mathalani, Bunge liliidhinisha bajeti ya Fungu 38 (Ngome) ikiwa ni **asilimia 76** ya Bajeti yote ya Wizara na fedha zilizopokelewa na Fungu hilo ni **asilimia 79** ya fedha zote zilizopokelewa na Wizara hadi kufikia Mwezi Aprili, 2025;
- (iv) Fungu 39 liliidhinishiwa **asilimia 15** ya bajeti yote ya Wizara na fedha zilizopokelewa na Fungu hilo hadi kufikia Aprili, 2025 ni **asilimia 16** ya fedha zote zilizopokelewa na Wizara; na

(v) Fungu 57 ilitengewa **asilimia 9** ya bajeti yote ya Wizara, hadi kufikia Aprili, 2025 ilikuwa imepokea **asilimia 5** ya fedha zote zilizopokelewa na Wizara.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaipongeza Serikali kwa kuendelea kuipa kipaumbele kibajeti Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa kuhakikisha inapata fedha kwa mtiririko uliopangwa suala ambalo linaboresha ufanisi katika utendaji wa wizara, linaimarisha ulinzi na usalama wa mipaka ya ardhini, majini na angani pamoja na ustawi wa shughuli za kiuchumi.

Mheshimiwa Spika, kwa kuwa bajeti hii ni ya mwisho kwa Kamati, itakuwa sio jambo la kiungwana kutoeleza mafanikio ya utekelezaji wa Bajeti kwenye Sekta ya Ulinzi na Usalama wa Mipaka kwa kipindi husika.

Mheshimiwa Spika, nikiri mbele ya Bunge lako tukufu kwamba, katika kipindi cha miaka minne ya kibajeti; Kamati imeshuhudia mafanikio makubwa katika Sekta ya ulinzi na usalama wa wa mipaka. Mafanikio hayo yametokana na kuongezeka kwa Bajeti ya Ulinzi kila mwaka na vilevile Serikali kutoa fedha kama zilivyoidhinishwa na Bunge na fedha hizo kutumika kwa malengo yaliyokusudiwa.

Mheshimiwa Spika, katika kudhihirisha hilo, wakati mwingine kulingana na mahitaji ya kiulinzi na usalama; Serikali imekuwa ikifanya uhamisho wa fedha (Reallocation between) kwa lengo la kuimarisha ulinzi na kuendana na mazingira halisi ya mahitaji katika kuimarisha ulinzi na

usalama wa mipaka pamoja na kuimarisha utendaji wa Jeshi na Wizara kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, kutokana na ukweli kuwa mambo mengi katika sekta ya ulinzi na usalama hubakia kuwa sitirifu; kwa uchache na pasipo ufafanuzi, naomba nitaje mafanikio ambayo Kamati imeyashuhudia kama ifuatavyo;-

- (i) Ununuzi wa zana na vifaa Jeshi vya kisasa;
- (ii) Kugharamia ipasavyo matunzo ya zana na vifaa vya kijeshi;
- (iii) Kuimarika kwa ulinzi wa mipaka ikiwemo matumizi ya zana za teknolojia mipakani;
- (iv) Kushiriki kikamilifu katika shughuli za ulinzi wa amani sehemu mbalimbali Duniani;
- (v) Jeshi kuajiri vijana wengi wa Kitanzania. Katika kipindi cha miaka minne vijana zaidi ya maelfu wamepata ajira jeshini;
- (vi) Kuwapatia vijana wa kitanzania kila mwaka mafunzo ya awali ya kijeshi na stadi za kazi, ukakamavu pamoja na kuwajengea uzalendo;
- (vii) Kugharamia mafunzo mbalimbali ya kozi za kijeshi kwa Askari na Maafisa katika vyuo vya nje na ndani ya nchi;
- (viii) Kuimarika kwa utafiti wa uhuishaji wa silaha, zana na vifaa jeshi;
- (ix) Kuimarisha upatikanaji wa huduma stahiki na mahitaji ya msingi kwa wanajeshi;

- (x) Kuboresha RADAR nchini;
- (xi) Kukamilika kwa ujenzi wa Makao Makuu ya mfano na ya Kisasa ya Ulinzi wa Taifa (NGOME) Mjini Dodoma;
- (xii) Kukamilika kwa ujenzi wa Hospitali ya kisasa ya Jeshi yenye Hadhi ya Nyota nne, Msalato Jijini Dodoma;
- (xiii) Kuimarika kwa shughuli za uzalishaji mali za JKT;
- (xiv) Kukamilika kwa miundombinu mbalimbali ikiwemo ujenzi wa mahanga kote nchini, ujenzi na ukarabati wa Hospitali za Jeshi pamoja na ujenzi na ukarabati wa nyumba za Askari na Maafisa;
- (xv) Kuimarika kwa utendaji kazi wa Mashirika ya MZINGA na NYUMBU;
- (xvi) Kuimarika kwa huduma za afya Jeshini; na
- (xvii) Kuimarika kwa uhusiano na ushirikiano na nchi nyingine katika eneo la kijeshi na kiulinzi.

Mheshimiwa Spika, wakati wote, katika eneo la ulinzi na usalama wa mipaka, Serikali ilitekeleza ipasavyo ushauri wa Kamati. Hivyo basi, mafanikio hayo ni faraja kwa Kamati; na kwamba inajivunia kwa kuwa ni sehemu ya mafanikio tajwa.

Mheshimiwa Spika, Sasa naomba niendeleo na sehemu ya uchambuzi wa mpango wa Bajeti na makadirio ya mapato na matumizi ya Wizara hii kwa mwaka wa fedha 2025/2026.

SEHEMU YA NNE

4.0 UCHAMBUZI WA MPANGO WA BAJETI NA MAKADIRIO YA MAPATO NA MATUMIZI KWA MWAKA WA FEDHA 2025/2026

4.1 Mpango wa Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026

Mheshimiwa Spika, ili kujiridhisha na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026, Kamati ilipitia majukumu makuu ya Wizara na Kubaini kuwa makadirio ya mapato na matumizi yanayopendekezwa yanalenga kuimarisha utendaji kazi na ufanisi wa Wizara katika utekelezaji wa majukumu hayo kulingana na Dira na Dhima ya Wizara.

Mheshimiwa Spika, lengo hili limepangwa kufikiwa kwa kutekeleza majukumu sita likiwemo kuliongezea uwezo wa kimedani Jeshi la ulinzi la Wananchi wa Tanzania kwa kulipatia vifaa vya kisasa na zana bora; kuboresha mazingira ya kufanyia kazi, makazi na kuimarisha upatikanaji wa huduma stahiki na mahitaji ya msingi kwa wanajeshi na watumishi wa umma, Kuwapa Vijana wa kitanzania mafunzo ya awali ya kijeshi na stadi za kazi ili kuwajengea ukakamavu, uzalendo, umoja wa kitaifa na uwezo wa kujitegemea, kuendeleza tafiti na uhawilishaji wa teknolojia kwa ajili ya kuzalisha bidhaa na huduma kwa matumizi ya Kijeshi na kiraia, kuendelea kutoa mafunzo ya Jeshi la Akiba na kuimarisha ushirikiano na nchi nyingine katika Nyanja za kijeshi na kiulinzi.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati umeonesha kuwa, majukumu yaliyopangwa yatawezesha kufikiwa kwa malengo Nane (8) ya Wizara hii kwa ufanisi zaidi endapo Serikali itazingatia Mpango na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara kwa kutoa Fedha zitakazoidhinishwa na Bunge kwa ukamilifu na kwa wakati kwa kuzingatia mpango kazi uliowekwa.

4.2 Uchambuzi wa Makadirio ya Mapato kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026

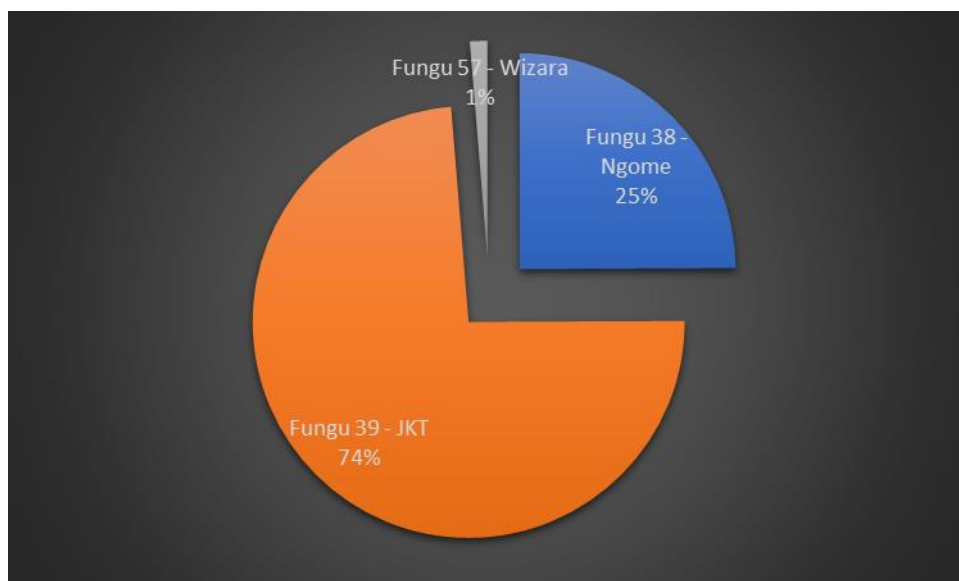
Mheshimiwa Spika, kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026, Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa Mafungu yote matatu (38, 39 na 57) inategemea kukusanya mapato ya jumla ya **Shilingi 87,603,000**. Kiasi hiki ni sawa na kiasi kilichopangwa kukusanywa katika Mwaka wa Fedha 2024/2025 na 2023/2024. Mchanganuo wa Makusanyo unaonekana katika **Jedwali Na. 04.** na **Chati Na. 01** hapa chini: -

JEDWALI NA 3: Mchanganuo wa Makadirio ya Maduhuli kwa mwaka 2025/2026

Fungu	Makadirio	Asilimia ya lengo la Wizara
Fungu 38 - Ngome	22,000,000.00	25
Fungu 39 - JKT	64,403,000.00	74
Fungu 57 - Wizara	1,200,000.00	1.3
JUMLA	87,603,000.00	100

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

CHATI 1: Mchanganuo wa asilimia ya Makadirio ya Maduhuli kwa mwaka 2025/2026

Chanzo: Randama ya Wizara 2025/2026

Mheshimiwa Spika, kwa uchambuzi huo, Kamati imebaini mambo yafuatayo: -

- (i) Lengo la makusanyo kwa Mafungu yote ya Wizara hii ni sawa na lengo la Makusanyo liliowekwa katika Mwaka wa Fedha 2023/2024 na mwaka huu wa fedha unaoishia yaani 2024/2025;
- (ii)** Fungu 39 (JKT) linategemewa katika Makusanyo kwa kiasi cha **asilimia 74**;
- (iii)** Fungu 38 (NGOME) linategemewa katika Makusanyo kwa kiasi cha **asilimia 25**; na
- (iv)** Fungu 57 (Wizara) linategemewa kwa makusanyo kwa kiasi cha **asilimia 1.4**
- (v) Mwenendo wa makusanyo kwa Fungu 39 ni mzuri kwani katika mwaka wa fedha 2023/2024 Fungu hili liliweza kufikia lengo la makusanyo. Mwenendo wa makusanyo

unaonesha kuwa hata kwa mwaka huu wa fedha 2024/2025 Fungu hili limefikia malengo ya makusanyo. Hivyo Kamati inaona ipo haja ya kuongeza lengo la makusanyo kwa Fungu hili.

Mheshimiwa Spika, kwa maelezo hayo, Kamati inaamini kuwa Wizara imeweka malengo katika mafungu yote matatu kwa kuzingatia uhalisia pamoja na changamoto zilizopo na kwamba lengo liliowekwa litafikiwa katika mwaka wa fedha 2025/2026.

4.3 Uchambuzi wa Makadirio ya Matumizi

Mheshimiwa Spika, maelezo yaliyotolewa na Wizara mbele ya Kamati yalibainisha kuwa katika Mwaka wa Fedha 2025/2026, Bajeti ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa inayoombwa kwa Mafungu yote matatu ni **Shilingi 3,645,912,068,000.00/=**. Kati ya fedha hizo **Shilingi 3,327,114,506,000/=** sawa na **asilimia 91.3** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida na **Shilingi 318,797,562,000.00/=** sawa na **asilimia 8.7** ni kwa ajili ya miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, ili kukidhi mantiki ya Masharti ya Kanuni ya 117 (2) ya Kanuni za Bunge, Kamati ilifanya uchambuzi wa makadirio hayo kwa kupitia Kasma (*Items*), Vifungu (*Subvotes*) na Mafungu (*Votes*) yote ikilinganishwa na Bajeti iliyoidhinishwa na kutekelezwa katika Mwaka wa Fedha 2024/2025. Katika uchambuzi wake, Kamati imebaini mambo yafuatayo: -

- (i) Bajeti ya Wizara hii kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 imeongezeka kwa **Shilingi 319,681,649,200/=** ikilinganishwa na bajeti ya Mwaka wa Fedha 2024/2025. Tofauti hiyo ni ongezeko la **asilimia 8.8**;
- (ii) Kiasi cha fedha kinachoombwa kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo kimeongezeka kwa **Shilingi 1,380,050,000/=** ikilinganishwa na kiwango kilichotengwa katika Mwaka wa Fedha 2024/2025.
- (iii) Kati ya Shilingi **318,797,562,000.00** zinazoombwa kwa ajili ya kugharamia shughuli za Maendeleo, **asilimia 15.3** ni kwa ajili ya Fungu 38 - Ngome, **asilimia 3.1** ni kwa ajili ya Fungu 39- JKT na **asilimia 81.5** ni kwa ajili ya Fungu 57- Wizara;
- (iv) Ongezeko la fedha za miradi ya maendeleo halitakuwa na mantiki iwapo Wizara haitahakikisha kuwa Mafungu yote yanakamilisha taratibu za awali za kuomba fedha kwa wakati na kwamba HAZINA itatoa fedha zinazohusika kama inavyostahili;
- (v) Makadirio ya matumizi ya aina zote katika Wizara hii yamezingatia umuhimu wa kufanikisha uimarishaji wa hali ya ulinzi na usalama pamoja na mipaka ya nchi;
- (vi) Makadirio ya matumizi yaliyowasilishwa yasipopitishwa na Bunge kwa kiasi hicho au kwa nyongeza zaidi, Wizara itashindwa kutekeleza majukumu yake na shughuli za kiuchumi pamoja na za umma zitakuwa matatani.

SEHEMU YA TANO

5.0 MAONI, USHAURI WA KAMATI NA HITIMISHO

5.1 Maoni ya Kamati

Mheshimiwa Spika, kutokana na uchambuzi kama nilivyoeleza, Kamati inayo mtazamo na maoni yanayojenga msingi wa ushauri utakaotolewa. Naomba kubainisha mtazamo na maoni hayo kama ifuatavyo: -

- (i) Utoaji wa fedha za miradi ya maendeleo katika Wizara hii kwa mtiririko uliopangwa ni jambo linapaswa kuendelea kupewa kipaumbele wakati wote ili kuendana na malengo yaliyokusudiwa wakati Bunge linaidhinisha fedha kwa ajili hiyo.
- (ii) Madeni yote ya kimkataba na ya watumishi wa Wizara, yenye muda mrefu tangu mwaka 2014 yaliyohakikiwa yanapaswa kulipwa.
- (iii) Ujenzi wa Hospitali ya kijeshi yenye Hadhi ya Nyota Nne katika eneo la Msalato Jijini Dodoma ni jambo la kupongezwa kwa kuwa itaongeza wigo wa utoaji huduma za afya ikiwemo huduma za kibingwa na kiubobezi;
- (iv) Upatikanaji wa Vifaa Tiba katika Hospitali ya Rufaa ya kijeshi Msalato Dodoma ni suala linalopaswa kupewa kipaumbele na Serikali ili kuhakikisha Hospitali hiyo inanza kutoa huduma mapema mwaka huu;

- (v) Kukosekana kwa barabara za kiusalama na za kimkakati katika Mipaka ya nchi yetu kwa baadhi ya maeneo kunachangia changamoto kwenye doria mipakani; na
- (vi) Uendelezaji wa Mashirika ya kimkakati ya MZINGA na NYUMBU katika Sekta na tasnia ya ulinzi (Defence industry) ni jambo la kupewa kipaumbele katika mipango ya nchi.

5.2 Ushauri wa Kamati

Mheshimiwa Spika, kutokana na mtazamo na maoni hapo juu, Kamati inashauri yafuatayo: -

- (i) Serikali iendeele kutoa kipaumbele na kuipa uzito unaostahili wa kibajeti miradi ya maendeleo ya Wizara ili kupata tija iliyokusudiwa kwa maslahi mapana ya Taifa.
- (ii) Katika Mwaka wa fedha 2025/2026 Serikali itoe fedha zote kwa ajili ya kulipa madeni yaliyohakikiwa ya kimkataba na ya watumishi wa Wizara ambayo yana muda mrefu tangu mwaka 2014.
- (iii) Wizara ya Ujenzi kwa kushirikiana na Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa pamoja na Wizara ya Fedha zishirikiane kimkakati katika kuandaa na kutekeleza mpango wa ujenzi na ukarabati wa barabara za kiusalama mipakani. Kufanya hivyo kutasaidia kuboresha barabara za kiusalama kuweza kupitika muda wote na hivyo kuimarisha ulinzi wa mipaka.

- (iv) Wizara ya Ulinzi kwa Kushirikana na Wizara ya Afya na Wizara ya Fedha zishirikiane kwa lengo la kuweka mkakati wa pamoja kuhakikisha zinapatikana fedha za ununuzi wa Vifaa Tiba kwa ajili ya Hospitali ya Rufaa ya Kijeshi iliyopo Msalato Dodoma. Kufanya hivyo kutasaidia Hospitali hiyo kuanza kutoa huduma kwa Askari, maafisa na wananchi kwa ujumla.
- (v) Serikali itekeleze kikamilifu Mipango ya Uendelezaji wa Mashirika ya NYUMBU na MZINGA kwa kuyapa kipaumbele kibajeti. Kufanya hivyo kutasaidia katika kuendelea kuimarisha mashirika hayo kimkakati na hivyo kupata tija iliyokusudiwa.
- (vi) Wizara iendeele kutekeleza Maoni na Mapendekezo ya Kamati yaliyotolewa katika vipindi mbalimbali ambayo hayajatekelezwa hususan katika Bajeti za miaka mitatu iliyopita ya 2022/2023 ,2023/2024 na 2024/2025.

5.3 Hitimisho

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru kwa kunipa nafasi kwa ajili ya kuwasilisha Taarifa hii. Aidha, kipekee nawashukuru Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ambao maoni, ushauri na ushirikiano wao umewezesha kukamilika kwa taarifa hii. Naomba majina yao kama yalivyo katika Taarifa hii yaingie katika Taarifa Rasmi za Bunge (Hansard): -

- 1. Mhe. Vita Rashid Kawawa, Mb - Mwenyekiti

2.	Mhe. Vincent Paul Mbogo, Mb	-	M/Mwenyekiti
3.	Mhe. Abdi Hija Mkasha, Mb	-	Mjumbe
4.	Mhe. Ali Juma Mohamed, Mb	-	Mjumbe
5.	Mhe. Bupe Nelson Mwakang'ata, Mb	-	Mjumbe
6.	Mhe. Balizi Liberata Mulamula, Mb	-	Mjumbe
7.	Mhe. Daniel Tlemai Awack, Mb	-	Mjumbe
8.	Mhe. Dkt. Alfred James Kimea, Mb	-	Mjumbe
9.	Mhe. Edwin Enosy Swalle, Mb	-	Mjumbe
10.	Mhe. Fakharia Shomar Khamis, Mb	-	Mjumbe
11.	Mhe. Felister Deogratius Njau, Mb	-	Mjumbe
12.	Mhe. Grace Victor Tendega, Mb	-	Mjumbe
13.	Mhe. Joseph Michael Mkundi, Mb	-	Mjumbe
14.	Mhe. Maulid Saleh Ali, Mb	-	Mjumbe
15.	Mhe. Minza Simon Mjika, Mb	-	Mjumbe
16.	Mhe. Muharami Shabani Mkenge, Mb	-	Mjumbe
17.	Mhe. Mwinyikondo Rajab Mustafa, Mb	-	Mjumbe
18.	Mhe. Maimuna Salum Mtanda, Mb	-	Mjumbe
19.	Mhe. Zahor Mohammed Haji, Mb	-	Mjumbe

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Wajumbe wa Kamati napenda kutumia fursa hii kumshukuru Waziri wa Ulinzi na JKT Mhe. Dkt. Stagomena Lawrence Tax (Mb) kwa ushirikiano wake mzuri katika kipindi chote cha utekelezaji wa majukumu ya Kikanuni ya Kamati. Aidha, namshukuru Katibu Mkuu Dkt. Faraji Kasidi Mnyepe pamoja na Watendaji wote wa Wizara kwa ushirikiano wao.

Mheshimiwa Spika, Vilevile, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Ndg. Baraka Idelphonc Leornad, kwa kuratibu vyema shughuli za Kamati na Bunge. Aidha, niishukuru Sekretariat ya Kamati kwa kuratibu vyema shughuli za Kamati na kuhakikisha Taarifa hii inakamilika kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo, sasa naliomba Bunge lako Tukufu liipokee Taarifa hii na likubali kuidhinisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa kwa Mwaka wa Fedha 2025/2026 kama yalivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

Mheshimiwa Spika, naunga mkono Hoja na naomba kuwasilisha.

Vita Rashid Kawawa, (Mb)

MWENYEKITI

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE,
ULINZI NA USALAMA**

20 Mei, 2025